

Brussel, 5 september 2022
(OR. en)

12012/22

ENER 415

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Mogelijke noodmaatregelen om de hoge energieprijzen te drukken - Gedachtewisseling

Voor de delegaties gaat in de bijlage de achtergrondnota van het voorzitterschap over bovengenoemd onderwerp met het oog op de buitengewone zitting van de Raad Vervoer, Telecommunicatie en Energie op 9 september 2022.

Mogelijke noodmaatregelen om de hoge energieprijzen te drukken

Achtergrondnota van het voorzitterschap

Inleiding en achtergrond

De markten, met name de gasmarkt, worden aangestuurd door de stijgende energieprijzen en de extreme volatiliteit ten gevolge van de aanhoudende vermindering van de toevoer vanuit Rusland, waaronder de recente volledige onderbreking van de werking van de Nord Stream 1-pijpleiding voor onbepaalde tijd, en de niet-uitgelokte inval in Oekraïne. De hoge energieprijzen en volatiliteit doen de inflatie toenemen en hebben ernstige gevolgen voor alle bedrijven en consumenten, waaronder, maar niet alleen, de meest kwetsbare, energiearme huishoudens, maar ook in toenemende mate de huishoudens met een middeninkomen. Voorts is de capaciteit voor de opwekking van elektriciteit in de EU aanzienlijk lager dan gebruikelijk, met name als gevolg van het tekort aan kernenergie in sommige lidstaten, de daling van de Europese energieopwekking door waterkracht, het lage waterpeil van de Rijn en andere rivieren – dat gevolgen heeft voor het kolenvervoer – en ongunstige windomstandigheden, naast andere factoren. Tekorten in energieopwekking uit deze energiebronnen doen de vraag naar gas toenemen.

In een dergelijke situatie is het van cruciaal belang om de marktontwikkelingen te volgen en na te gaan welke maatregelen mogelijk zijn om iets te doen aan de elektriciteitsprijzen die de hoogte worden ingejaagd door hoge gasprijzen. Naar aanleiding van de toolbox van de Commissie van oktober 2021 en voortbouwend op het REPowerEU-plan dat in mei is gepubliceerd, hebben de lidstaten reeds verschillende maatregelen genomen om de gevolgen op nationaal niveau te verlichten. Maar aangezien de marktsituatie verder verslechtert, roepen de sociale partners op tot een snelle implementatie van EU-brede oplossingen die de negatieve gevolgen voor de Europese markten zouden verlichten. Het is duidelijk dat tijdens het komende stookseizoen de weerbaarheid van de EU-energiemarkt op de proef zal worden gesteld.

Onlangs is gebleken dat liquiditeitsproblemen bij de handel in elektriciteit een nieuwe uitdaging vormen voor de interne markt van de EU, waardoor dekkingposities van marktdeelnemers onder druk komen te staan. Dagelijkse prijsschommelingen hebben soms geleid tot aanzienlijke stijgingen van de marginvereisten voor futurecontracten. Daardoor is het voor steeds meer ondernemingen vrijwel onmogelijk om hun dekkingposities open te houden, waardoor zij zich uit de termijnmarkten terugtrekken. Een lagere participatiegraad op de termijnmarkten vermindert de liquiditeit op deze markten en vergroot vervolgens in een vicieuze cirkel de prijsvolatiliteit.

De lidstaten hebben, om bovengenoemde problemen aan te pakken, verschillende nationale maatregelen aangenomen. Voor een verdere aanpak op EU-niveau kunnen de volgende opties worden overwogen.

Overwogen opties

A) Ontkoppeling/beperking van het effect van de gasprijs op de elektriciteitsprijs

- tijdelijke vaststelling van een maximumprijs voor gas dat wordt gebruikt voor de productie van elektriciteit;
- tijdelijke vaststelling van een maximumprijs voor gas dat wordt ingevoerd vanuit specifieke jurisdicties;
- tijdelijke uitsluiting van de productie van elektriciteit uit gas van de "merit order" en de prijsbepaling op de elektriciteitsmarkt.

B) Verhoging van de liquiditeit op de markt

- onmiddellijke steun in de vorm van kredietlijnen voor marktdeelnemers die geconfronteerd worden met zeer hoge margestortingen, waaronder de mogelijkheid van een specifieke oplossing op Europees niveau, bijvoorbeeld via de ECB;
- wijziging van de handelsregels voor energiebeurzen, zoals een tijdelijke wijziging van de regelgevingsvereisten voor zekerheden in de elektriciteitshandel, met inbegrip van de herziening van automatische aanpassingen van prijsplafonds;
- tijdelijke schorsingen van de Europese energiederivatenmarkten; of beperking van de handel in futures tot specifieke prijstranches.

C) Gecoördineerde vraagreductiemaatregelen voor elektriciteit

- Vraagreductiemaatregelen in de elektriciteitssector, bijvoorbeeld soortgelijke maatregelen als diegene die in juli 2022 voor de gassector zijn aangenomen.

D) Beperking en gebruik van de inkomsten van inframarginale elektriciteitsproducenten

- Tijdelijke afroeping van de inkomsten van inframarginale producenten en gebruik daarvan om de druk van de hoge energieprijzen op de consumenten te verlichten terwijl de groothandelsprijs ongewijzigd blijft.

E) Gevolgen van het EU-emissiehandelssysteem (ETS)

- Bekijken hoe het EU-ETS kan worden gebruikt om de huidige hoge elektriciteitsprijzen aan te pakken en zorgen dat de Raad snel vooruitgang boekt met een akkoord over de REPowerEU-hoofdstukken in de herstel- en veerkrachtplannen, met inbegrip van de mogelijkheid om emissierechten van de marktstabiliteitsreserve te gebruiken.

De volgende basisbeginselen van het energiebeleid van de EU en de daarmee samenhangende doelstellingen moeten in acht worden genomen bij het nemen van eventuele toekomstige maatregelen:

- de voorzieningszekerheid van elektriciteit en gas op Europees niveau moet worden gewaarborgd;
- de interne energiemarkt en de daarmee samenhangende voordelen moeten behouden blijven;
- maatregelen mogen niet leiden tot een toename van het gasverbruik en mogen de inspanningen om het gasverbruik in Europa terug te dringen niet in gevaar brengen;
- de respons moet eenvoudig kunnen worden uitgevoerd en gecoördineerd in de hele EU;
- de maatregelen moeten de gevolgen voor de energierekeningen van de consumenten verlichten;
- de maatregelen moeten in overeenstemming zijn met de doelstellingen en uitvoering van de Europese Green Deal.

De bovengenoemde opties voor noodmaatregelen zijn bedoeld als onmiddellijke respons op de huidige buitengewone situatie. We moeten evenwel blijven spreken over een systemische verbetering van de opzet voor de interne energiemarkt, om beter voorbereid te zijn op soortgelijke marktomstandigheden in de toekomst. Die verbetering moet naar behoren worden overwogen, gebaseerd zijn op een grondige analyse en effectbeoordeling, en rekening houden met de geleidelijke totstandbrenging van een koolstofvrije energiemarkt in de toekomst.

Vragen:

- 1. Bent u het ermee eens dat het belangrijk is om tijdig vóór het komende stookseizoen door de Commissie voor te stellen EU-brede maatregelen aan te nemen? Zo ja, welke van de geschetste opties of welke alternatieve opties moeten in overweging worden genomen?*
 - 2. Welk soort specifieke instrumenten zou u passend achten om de bovengenoemde problemen snel op te lossen?*
-